लक्ष्मीनियाँ गाउँपालिकाको सङ्घ संस्था ऐन,२०८१

गाउँ सभाबाट स्वीकृत मिति : २०८१/०५/२५

प्रमाणीकरण मिति : २०८१/०५/२५

प्रस्तावना : यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सामाजिक, आर्थिक, साहित्यिक, वैज्ञानिक, शैक्षिक, बौद्धिक, शारीरीक, आर्थिक, व्यावसायिक तथा परोपकारी संस्थाहरूको स्थापना साथै दर्ता, नवीकरण र सूचीकृत गर्ने सम्बन्धि व्यवस्थापन स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (१) बमोजिमको अधिकार प्रयोग गरी लक्ष्मीनियाँ गाउँपालिकाले यो ऐन तर्जुमा गरी लागू गरेको छ ।

१.संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :-(१) यस ऐनको नाम लक्ष्मीनियाँ गाउँपालिकाको सङ्घ संस्था ऐन "२०८१" रहेको छ।

(२) यो ऐन गाउँ सभाबाट पारित भई प्रमाणीकरण पश्चात् राजपत्रमा प्रकाशित भए पछि लागू हुनेछ।

२.परिभाषा :- विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा :-

(क) "संस्था" भन्नाले सामाजिक, धार्मिक, साहित्यिक, सांस्कृतिक, वैज्ञानिक, शैक्षिक, बौद्धिक, सैद्धान्तिक, शारीरिक, आर्थिक, व्यावसायिक तथा परोपकारी लगायतका कार्यहरुको विकास एवं विस्तार गर्ने उद्देश्यले स्थापना भएको सङ्घ, संस्था, संजाल, क्लब, मण्डल, परिषद, अध्ययन केन्द्र आदि सम्झनु पर्छ र सो शब्दले मैत्री सङ्घ समेतलाई जनाउँछ।

(ख) "गाउँपालिका" भन्नाले लक्ष्मीनियाँ गाउँपालिकालाई सम्झनु पर्दछ ।

(ग) "गाउँसभा" भन्नाले लक्ष्मीनियाँ गाउँपालिका गाउँसभालाई सम्झनु पर्दछ।

(घ) "गाउँकार्यपालिका" भन्नाले लक्ष्मीनियाँ गाउँपालिकाको गाउँकार्यपालिकालाई सम्झनु पर्दछ।

(ङ) "कार्यालय" भन्नाले लक्ष्मीनियाँ गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयलाई सम्झनु पर्दछ।

(च) "गाउँपालिकाअध्यक्ष" भन्नाले लक्ष्मीनियाँ गाउँपालिकाको गाउँपालिका अध्यक्षलाई सम्झनु पर्दछ।

(छ) "गाउँपालिका उपाअध्यक्ष" भन्नाले लक्ष्मीनियाँ गाउँपालिकाको गाउँपालिका उपाअध्यक्षलाई सम्झनु पर्दछ।

(ज) "प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत" भन्नाले लक्ष्मीनियाँ गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीयअधिकृतलाई सम्झनु पर्दछ।

(झ) "शाखा" भन्नाले लक्ष्मीनियाँ गाउँपालिकाको सङ्घ संस्था सम्बन्धी कार्य गर्ने शाखालाई सम्झनु पर्दछ।

(ञ) "शाखा प्रमुख" भन्नाले लक्ष्मीनियाँ गाउँपालिकाको सङ्घ संस्था सम्बन्धी कार्य गर्ने शाखाको प्रमुखलाई सम्झनु पर्दछ।

(ट) "मन्त्रालय" भन्नाले सङ्घ संस्था सम्बन्धी कार्य गर्न तोकिएको सङ्घीय मन्त्रालय, प्रदेश मन्त्रालय वा मन्त्राल मातहतमा रहेका विभाग र परिषद समेतलाई सम्झनु पर्दछ।

(ठ) "प्रबन्ध समिति" भन्नाले संस्थाको विधान अनुसार गठन भएको प्रबन्ध समिति सम्झनु पर्दछ।

(ड) "तोकिएको " वा " तोकिए बमोजिम" भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम, कार्यविधि , मापदण्डमा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्दछ ।

३. दर्ता नगरी संस्था खोल्न नहुने:- यस ऐन बमोजिम दर्ता नगरी कसैले पनि संस्था स्थापना गर्न हुँदैन।

४. संस्थाको दर्ता :- (१) संस्था स्थापना गर्न चाहने कुनै सात जना वा सो भन्दा बढी व्यक्तिहरुले संस्था सम्बन्धी देहायको विवरण खुलाई संस्थाको विधानको एक प्रति र तोकिएको दस्तुर सहित कार्यालयमा निवेदन दिनु पर्नेछ।

(क) संस्थाको नाम:-

(ख) उदेश्यहरू:-

(ग) प्रबन्ध समितिका सदस्यहरूको नाम, ठेगाना र पेसा:-

(घ) आर्थिक स्रोत:-

(ङ) कार्यालयको ठेगाना:-

(२) उपदफा (१) बमोजिमिको निवेदन प्राप्त भएपछि प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यक जाँचबुझ गरी संस्था दर्ता गर्न उचित ठानेमा तोकिएको शाखालाई संस्था दर्ता गर्न आदेश दिनेछ । संस्था दर्ता भएपछि तोकिएको अधिकारीले तोकिए बमोजिमको ढाँचामा दर्ताको प्रमाणपत्र उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

(३) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले कुनै संस्था दर्ता नगर्ने निर्णय गरेमा त्यस्तो सूचना निवेदकलाई दिनु पर्नेछ र निवेदकले सूचना प्राप्त गरेको मितिले पन्ध्र दिन भित्र गाउँपालिका अध्यक्ष पुनरावलोकनको निवेदन दिन सक्नेछन् । गाउँपालिका अध्यक्षबाट फरक निर्णय भएमा कानुन बमोजिम प्रतिकूल नहुने गरी संस्था दर्ता गर्नु पर्नेछ । गाउँपालिका अध्यक्षको निर्णयमा समेत चित्त नबुझे पैतिस दिन भित्र त्यस्तो निर्णय उपर प्रचलित कानुन बमोजिम उजुर गर्न सक्नेछ।

(४) यस दफा अन्तर्गत दिइने प्रमाणपत्रको ढाँचा, विधि, दर्ता शुल्क, दर्ता नवीकरण शुल्क, सूचीकरण शुल्क तोकिए बमोजिम हुनेछ।

५. सङ्गठित संस्था मानिने :- (१) यस ऐन अन्तर्गत दर्ता भएको प्रत्येक संस्था अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला स्वशासित र सङ्गठित संस्था हुनेछ। सो संस्थाको सबै कामकाजको निमित्त आफ्नो एउटा छुट्टै छाप हुनेछ।

(२) संस्थाले व्यक्ति सरह प्रचलित कानुन बमोजिम चल- अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपभोग गर्न र बेच बिखन गर्न सक्नेछ

तर गाउँपालिका, सरकारी निकाय, दातृ संस्था वा नियोगबाट प्राप्त चल-अचल सम्पत्ति बेच-बिखन गर्न पाइने छैन। लिलामी गर्नुपर्ने सम्पत्तिको हकमा गाउँपालिकाको पूर्व स्वीकृति लिएर मात्र लिलामी गर्न पाउनेछ।

(३) संस्थाले व्यक्ति सरह आफ्नो नामबाट नालिस उजुर गर्न सक्नेछ र सो उपर पनि सोही नामबाट नालिस उजुर लाग्नेछ।

६. संस्थाको सम्पत्ति :- (१) संस्थाको सदस्य वा कर्मचारी लगायत कुनै व्यक्तिले संस्थाको विधान व्यवस्था विरुद्ध संस्थाको कुनै सम्पत्ति दुरुपयोग गर्ने, कब्जा वा रोक्का राखेमा गाउँपालिकाले त्यस्तो सम्पत्ति दुरुपयोग गर्ने, कब्जा वा रोक्का राख्नेबाट लिई संस्थालाई फिर्ता बुझाई दिन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको संस्थाको सम्पत्ति फिर्ता गर्ने गरी गाउँपालिकाले गरेको कारबाही चित्त नबुझ्ने व्यक्तिले प्रचलित कानुनले तोके बमोजिमको पुनरावेदन दिन सक्नेछ ।

गा.पा. अध्यक्ष

(३) संस्थाको सदस्य वा कर्मचारी लगायत कुनै व्यक्तिले संस्थाको कुनै सम्पत्ति वा लिखित प्रतिष्ठान विरुद्ध कुनै अपराध वा विराम गरेमा संस्था, संस्थाको पदाधिकारी वा कुनै सदस्य उपर प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा निजले तोकेको अधिकृत स्तरको व्यक्तिले प्रचलित कानुन बिमोजिक कारबाही चलाउन सक्नेछ।

७. अघि दर्ता नभई स्थापना भएका संस्थाले दर्ता गर्ने :- यो ऐन प्रारम्भ हुनु भन्दा अघि प्रचलित कानुन बिमोजिम दर्ता नभई सञ्चालनमा रहेका संस्थाले पनि यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले तीन महिना भित्र यो ऐन बिमोजिम दर्ता गराउनु पर्नेछ।

८. संस्थाको उदेश्यहरूमा हेरफेर :- (१) संस्थाको उदेश्यहरूमा हेरफेर गर्न आवश्यक देखेमा वा सो संस्थालाई कुनै अर्को संस्थामा गाभ्न उचित देखेमा सो संस्थाको प्रबन्ध समितिले तत् सम्बन्धी प्रस्ताव तयार गरी सो प्रस्ताव उपर छलफल गर्न संस्थाको विधान बिमोजिम साधारण-सभा बोलाउनु पर्नेछ।

(२) साधारण सभामा उपस्थित भएका जम्मा सदस्य सङ्ख्याको कम्तीमा दुई तिहाइ सदस्यहरूले प्रस्तावमा समर्थन जनाएमा सो प्रस्ताव साधारण सभाबाट पारित भएको मानिनेछ तर सो प्रस्ताव लागू गर्न प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

९. हिसावको विवरण पठाउनु पर्ने :- प्रबन्ध समितिले सामाजिक परीक्षण गरी आफ्नो संस्थाको हिसाबको विवरण लेखापरीक्षकको प्रतिवेदन सहित प्रत्येक वर्ष कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ।

१०. हिसाव जाँच गर्ने :- (१) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले संस्थाको हिसाब जाँच गर्न आवश्यक ठानेमा गाउँपालिकाको आन्तरिक लेखा परीक्षकबाट हिसाब जाँच गराउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बिमोजिम हिसाब जाँच गराए बापत प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले हिसाब जाँचबाट देखिन आएको संस्थाको मौज्दात रकमको पाँच प्रतिशतमा नबढाई आफूले निर्धारित गरेको दस्तुर असुल गरी लिन सक्नेछ ।

(३)हिसाबमा जाँच गर्ने अधिकृतले मागेको विवरण तथा कागजात पत्रहरू वा सोधेको प्रश्नको जवाफ दिनु संस्थाको पदाधिकारी, सदस्य र कर्मचारीको कर्तब्य हुनेछ ।

(४) हिसाब जाँच गर्ने अधिकृतले तोकेको म्याद भित्र हिसाब जाँचको प्रतिवेदन प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ र सो प्रतिवेदनको आधारमा संस्थाको कुनै सम्पति सो संस्थाको कुनै पदाधिकारी, सदस्य वा कर्मचारीले हिनामिना गरेको, नोक्सान गरेको वा दुरुपयोग गरेको छ भन्ने प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई लागेमा निजले त्यस्तो पदाधिकारी, सदस्य वा कर्मचारीबाट सो हानीनोक्सानी असुल गर्न प्रचलित कानुन बिमोजिम कारबाही चलाउन सक्नेछ।

तर प्रचलित कानुनले सजाय समेत हुने अपराध भएकोमा प्रचलित कानुन बमोजिम मुद्दा चलाउन लगाउनेछ।

११. अनुगमन समितिको गठन :- यो ऐन कार्यान्वयनको लागि गाउँपालिकामा देहाय बिमोजिमको पदाधिकारी भएको एक अनुगमन समिति गठन गरिनेछ :-

(क) गाउँपालिका उपाध्यक्ष -संयोजक

(ख) कार्यपालिकाले तोकेको एक जना महिला सदस्य -सदस्य

(ग) सम्बन्धित शाखाको शाखा प्रमुख -सदस्य सचिव

१२. **निर्देशन दिने** :- गाउँपालिकाले संस्थालाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ र त्यस्तो निर्देशनको पालना गर्नु सम्बन्धित संस्थाको कर्तव्य हुनेछ।

१३. **दण्ड सजाय** :- (१) दफा (३) बमोजिम दर्ता नगराई संस्था स्थापना गरेमा वा दफा (७) बमोजिम दर्ता नगरी संस्था सञ्चालन गरेमा त्यस्ता संस्थाको प्रबन्ध समितिका सदस्यहरूलाई प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले जनही रु.२००० (दुई हजार) रुपैयाँ सम्म जरिबाना गर्न सक्नेछ।

(२) दफा (९) बमोजिम हिसाबको विवरण नपठाएमा प्रबन्ध समितिका सदस्यलाई प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले जनही पाँच सय रुपैयाँ सम्म जरिबाना गर्न सक्नेछ।
तर, कुनै सदस्यले दफा ९ उल्लङ्घन हुन नदिन सकभर प्रयत्न गरेको थियो भन्ने सन्तोष हुने प्रमाण पेश गर्न सकेमा निजलाई सजाय गरिने छैन।

(३) दफा (१०) को उपदफा (३) बमोजिम हिसाब जाँच गर्ने सम्बन्धित अधिकृतले मागेको विवरण तथा कागजातहरू वा सोधिएको प्रश्नको उत्तर नदिने सम्बन्धित पदाधिकारी, सदस्य वा कर्मचारीलाई प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले पाँच सय रुपैयाँ सम्म जरिबाना गर्न सक्नेछ।

(४) दफा ८ बमोजिम प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको स्वीकृति नलिइ संस्थाको उद्देश्यमा हेरफेर गरेमा वा अर्को संस्थासँग गाभेमा वा संस्थाले आफ्नो उद्देश्यको प्रतिकूल हुने गरि काम कारबाही गरेमा संघिय वा प्रदेश सरकार र गाउँपालिकाले दिएको निर्देशन पालना नगरेमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले त्यस्तो संस्थाको दर्ता निलम्बन गर्न सक्नेछ।

१४. **पुनरावेदन** :- दफा (१३) बमोजिम प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले गरेको निर्णय उपर चित्त नबुझे पन्ध्र दिन भित्र गाउँपालिका अध्यक्ष समक्ष निर्णय पुनरावलोकनको निवेदन दिन सक्नेछ । त्यस्तो पुनरावलोकनको निवेदन प्राप्त भएको पन्ध्र दिन भित्र गाउँपालिका अध्यक्षले त्यस्तो पुनरावेदनको निर्णय लिनु पर्नेछ । गाउँपालिका अध्यक्षले गरेको पुनरावलोकनको निर्णय चित्त नबुझे चित्त नबुझ्ने पक्षले प्रचलित कानुन बमोजिम सम्बन्धित निकायमा उजुरी दिन सक्नेछ ।

१५. **संस्था खारेज नहुने** :- (१) देहायको अवस्थामा बाहेक सामान्य तया संस्था खारेज हुने छैन :-

(क) राष्ट्रको सार्वभौमसत्ता र भौगोलिक अखण्डता विरोधी गतिविधि गरेमा,

(ख) क्षेत्रीय, जातीय, धार्मिक, सांस्कृतिक, लैङ्गिक विभेद र समुदाय बीचको सम्बन्धमा खलल पुरयाउने गतिविधि गरेमा,

(ग) नेपाल राज्यको विरुद्धमा जासुसी गरेमा,

(घ) राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा गम्भीर हानि- नोक्सानी पुरयाउने कार्य गरेमा,

(ङ) लगातार तीन वर्ष सम्म नवीकरण नगरेमा,

(च) गाउँपालिकाको दीर्घकालीन हित विपरीत कार्य गरेमा,

(२) उपदफा (१) बमोजिम खारेज गर्दा त्यस्तो संस्थालाई सफाइको मौका दिइनेछ।

भोगेन्द्र मिश्र
गा.पा. अध्यक्ष

(३) उपदफा (१) बमोजिम गतिविधि गर्ने संस्था विरुद्ध प्रचलित कानुन बमोजिम कारबाही गर्न बाधा पर्ने छैन ।

१६. **संस्थाको विगठन र त्यसको परिणाम :-** संस्थाको विधान बमोजिम कार्य सञ्चालन गर्न नसकी वा यस ऐनको दफा १५ को उपदफा (१) बमोजिम संस्था खारेज भएमा त्यस्तो संस्थाको जायजेथा गाउँपालिकाको स्वामित्वमा सर्नेछ र सोही अनुसार खारेज भएको संस्थाको दायित्वको हकमा सो संस्थाको जायजेथाले भ्याए सम्म त्यस्तो दायित्व गाउँपालिकाले व्यहोर्नेछ।

१७. **सूचीकृत हुनुपर्ने :-** सङ्घीय वा प्रदेश कानुन बमोजिम अन्य कुनै निकायमा दर्ता भएका संस्थाले गाउँ क्षेत्रमा कुनै क्रियाकलाप गर्ने गराउने, गाउँपालिकाको साझेदारीमा कुनै कार्य गर्ने भएमा गाउँपालिकाको सम्बन्धित शाखामा अनिवार्य सूचीकृत हुनु पर्ने छ । सुचीकरण सम्बन्धी शुल्क तोकिए बमोजिम हुनेछ। सूचीकृत संस्थाहरूले कमेत वार्षिक रूपमा सूचीकरण नवीकरण गर्नु पर्नेछ।

१८. **प्रतिवेदन पेश गर्ने :-** प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले चौमासिक रुपमा यस ऐन अनुसार भएको काम कारबाहीको प्रतिवेदन गाउँ कार्यपालिका र प्रत्येक गाउँ सभामा पेश गर्नु पर्नेछ।सङ्घीय मन्त्रालय वा प्रदेश मन्त्रालयले यस ऐन बमोजिम भएका काम कारबाहीको बारेमा जानकारी मागेमा सो निकायमा समेत प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ ।

१९. **नियम बनाउने अधिकार :-** यस ऐनको कार्यान्वयन गर्न गाउँकार्यपालिकाले नियम, कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड बनाउन सक्नेछ ।

२०. **अधिकार प्रत्यायोजन :-** यस ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम प्राप्त अधिकारहरू मध्ये सबै वा कुनै अधिकार प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले सम्बन्धित शाखा प्रमुख वा अधिकृत स्तरको कर्मचारीलाई अधिकार प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ।

२१. **खारेजी र बचाउ :-** (१) लक्ष्मीनियाँ गाउँपालिकाको सङ्घ संस्था दर्ता सम्बन्धी ऐन, २०७४ खारेज गरिएको छ।

(२) लक्ष्मीनियाँ गाउँपालिकाको सङ्घ संस्था दर्ता सम्बन्धी ऐन, २०७४ अनुसार भएको काम कारबाही यसै ऐन अनुसार भए गरेको मानिनेछ।

(३) अन्यत्र दर्ता भई गाउँपालिकामा हस्तान्तरण भएका सङ्घ संस्थाको हकमा यसै ऐन बमोजिम दर्ता भएको मानिनेछ।

योगेन्द्र मिश्र
गा. पा. अध्यक्ष

CamScanner